

OXFORD YIDDISH

Studies in Yiddish Language, Literature and Folklore

III

Editor

Dovid Katz

Associate Editors

Gennady Estraikh Dov-Ber Kerler

OXFORD YIDDISH PRESS

In association with the

OXFORD INSTITUTE FOR YIDDISH STUDIES

This volume was published through the generosity of

David and Beth Tabatznik

in memory of Yiddish poet and novelist

Mendel Tabatznik

(1894 — 1975)

Additional support was provided by the

Atran Foundation

(New York)

OKSFORDER YIDISH PRESS

in association with the

OXFORD INSTITUTE FOR YIDDISH STUDIES

Golden Cross Court

4 Cornmarket, Oxford OX1 3EX

England

The name 'Oxford' in the series title is used by the
courtesy and kind permission of Oxford University Press

ISBN 1-897744-02-1

©1995 OXFORD INSTITUTE FOR YIDDISH STUDIES

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted
in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying,
recording, or by any information storage and retrieval system.

Contents

Yiddish Language and Culture in Lithuania

Ch. Lemchenas (Vilnius) The impact of Lithuanian on Yiddish in Lithuania	5
Leyzer Ran (New York) Aphorisms and idioms in colloquial Vilna Yiddish	133
Aaron Garon (Vilnius — Bnei Brak) Sofia Gurevitch and her <i>gimnazye</i> in Vilna (memoir)	153
Arthur Lermer (Montreal) The Vilna Yiddish Teachers' Seminary (memoir)	173
Abrashka-Kives Rogovski (Tel Aviv) The "Chofetz Chaim" in Radin (memoir)	193
Rimantas Dichavičius (Vilnius) The old Jewish cemetery of Vilna (photographs)	205

Isaac Bashevis Singer (1904 — 1991)

Chone Shmeruk (Jerusalem) Isaac Bashevis Singer, teller of children's stories	233
Itche Goldberg (New York) Isaac Bashevis Singer and Yiddish literature	285
Ariela Krasni (Ramat Gan) Kabbalistic elements as poetic system in Singer's <i>Der shoykhet</i>	317

Language

Dov-Ber Kerler (Oxford) <i>Git(e)lis, Gitlin(s)</i> and <i>Gitlitz</i> : Yiddish family names and morphological reconstruction	333
Johannes L. Brosi (Oxford) Comments on Southwestern Yiddish	369
Dovid Katz (Oxford) Origins of penultimate stress in the Semitic component in Yiddish	389

Folklore

Holger Nath (New York) Names of cities in Yiddish folksongs: real places or illusions?	425
Ahuva Belkin (Tel Aviv) Yiddish carnival theatre	449
Boris Sandler (Kishinev — Jerusalem) Yiddish proverbs from Rishkon	473

Literature

Mikhail Krutikov (Moscow — New York) Narrative voices in Mendele's <i>Dos kleyne mentshele</i>	489
Rachel Meshorer (Ramat Gan) A transformed motif: Peretz's <i>Zibn gute yor</i>	505
Dafna Clifford (Oxford) Images of women in Bergelson's <i>Nokh alemen</i> and Kafka's <i>Das Schloss</i>	517
Michal Gai (Jerusalem) Moyshe Kulbak's <i>Raysn</i>	529
Shalom Luria (Haifa) The Nister's <i>Meylekh Magnus</i>	553
Helen Beer (Oxford) Characteristics of Manger's early ballads	573
Joseph Bar-El (Ramat Gan) Yankev Friedman's <i>Nefilim</i> : dejection and deification	585
Moisés Kijak (Buenos Aires) Tzvi Eisenman's <i>In der nakht af shmire</i> : guilt of the survivor	605

Cultural History

Benjamin Nadel (New York) The Bundist press and Yiddish	633
Esther Hürlimann (Zurich) The Geneva <i>Yidisher arbeter</i>	649

Gennady Estraikh (Oxford) Jewish proletarian “cultural revolution”: pathway to a blind alley	661
Dov-Ber Kerler (Oxford) Ayzik Zaretski writes from Stalinabad (1945)	681
Reuven Moshe Shapiro (New York) Memorial books for Jewish communities in Soviet Belorussia and Ukraine	701

Memoirs

Shifra Shtern Krishtalke (Montreal) Extracts from a teacher’s diary: Tishevitz, 1932	725
Zalmen Libinzon (Nizhny Novgorod) The Yiddish Faculty in Moscow	753
Bluma Katz (Svintsyan) 1937	773
Majer Bogdanski (London) London Yiddish Writers	785
Miriam Hoffman (New York) Birth pangs of the Joseph Papp Yiddish theatre	809

Reviews

Kobi Weitzner (Tel Aviv) A. Lis: Sholem Aleichem in Pictures	833
Abraham Lis (Tel Aviv) Berl Royzn: <i>Literary and historical studies</i>	845
Dov-Ber Kerler (Oxford) <i>Huliot</i> : a new phase in Yiddish studies in Hebrew	857
Gennady Estraikh (Oxford) A new series of <i>Yivo bleter</i> : a beginning with great promise	873
Dovid Katz (Oxford) The fate of Uriel Weinreich’s legacy: volume one of the <i>Atlas</i> and the publication of <i>Outlines</i>	889

From the Birnbaum Archive:

Solomon A. Birnbaum Old manuscripts in Yiddish	925
Twelve letters from Solomon A. Birnbaum	937
Corrections and additions	965
Contributors to this volume	981

אַקספּאָרדער יידיש

III

רעדאַקטאָר
הורשע=דוד קאַץ

געהילף רעדאַקטאָרן
גענאָדו עסטרייך, דוב=בער קערלער

פּאַרלאַנג „אַקספּאָרדער יידיש“

דער באַנד איז געווידמעט

דעם ליכטיקן אַנדענק פון

מאַקס פּערלאָוו

(1902 — 1993)

יידישער שרייבער

געזעלשאַפטלעכער מוער

און מסירת־נפשדיקער קעמפער

פאַר אַ פאַראייניקטער יידישער קולטור

אינהאלט

יידישע שפראך און קולטור אין ליטע

5	כאצקל לעמבען (ווילנע) די השפעה פון ליטוויש אויפן יידישן דיאלעקט אין ליטע
133	לייזער ראָן (ניו־יאָרק) גלייכווערטלעך און רעדנסארטן פון ווילנער יידישן פּאָלקס־מויל
153	אהרן גאָראָן (ווילנע — בני ברק) סאָפיע גורעוויטש און איר ווילנער גימנאָזיע (מעמואַר)
173	ארטור לערמער (מאָנטרעאַל) זכרונות וועגן דעם ווילנער יידישן לערער סעמינאַר (מעמואַר)
193	אבראַשקע־קיוועס ראָגאָוסקי (תל אביב) דער חפץ־חיים אין ראָדין (מעמואַר)
205	רימאָנטאַס דיכאוויטשיוס (ווילנע) דער אַלטער ווילנער בית־עולם (פּאָטאַגראַפיעס)

יצחק באַשעוויס

(1904 — 1991)

233	חנא שמערוק (ירושלים) יצחק באַשעוויס: דער מעשה־דערציילער פאַר קינדער
285	איטשע נאָלדבערג (ניו־יאָרק) יצחק באַשעוויס־זינגער און די יידישע ליטעראַטור
317	אריאלה קראַסני (רמת גן) קבלה עלעמענטן אַלס פּאָעטישע סיסטעם אין דער שוואַם

געשיכטע פון יידיש

333	דוב־בער קערלער (אַקספּאָרד) גייס(ע)ליים, גייטלינג(ס) און גייטליץ: יידישע פּאָמיליע נעמען און מאָרפּאָלאָגישע רעקאָנסטרוקציע
-----	--

יאָהאַנעם ל. בראָזי (אַקספּאָרד)
369 באַמערקונגען צו דרום־מערב יידיש

הירשע־דוד קאַץ (אַקספּאָרד)
389 צום אורשפרונג פונעם מלעיל

פּאָלקלאָר

האַלגער נאַט (ניו־יאָרק)
נעמען פון שטעט אין יידישן פּאָלקסליד: ממשותדיקע מקומות אָדער
425 אילוזיעס?

אהובה בעלקין (תל אביב)
449 קאפּויערדיקער קאפּויער: דער יידישער קאַרנאַוואַל־טעאַטער

באָריס סאַנדלער (קעשענעוו — ירושלים)
473 שפּריכווערטער פון רישקאָן (בעסאַראַביע)

ליטעראַטור

מכּאל קרוטיקאָוו (ניו־יאָרק)
489 נאַראַטיווע שטימען אין מענדעלעס דאָס קליינע מענטשעלע

רחל משורר (רמת גן)
505 אַ טראַנספּאָרמירטער מאָטיוו: פרצעס זיבן גוטע יאָר

דפּנה קליפּאָרד (אַקספּאָרד)
בילדער פון פרויען אין דוד בערגעלסאַנס נאָך אלעמען און פראַנץ
517 קאַפּקאָס דער שלאָס

מיכל גיא (ירושלים)
529 משה קולבאַקס רייסן

שלום לוריא (חיפה)
553 דעם נסתרים מולך מאַגנום

חיחלע ביר (אַקספּאָרד)
573 מאַנגערס ערשטע באַלאַדעס: אייניקע אייגנשאַפטן

יוסף בראַל (רמת גן)
585 יעקב פרידמאַנס נפילים: געפּאָלנקייט און אַפּאָטעאָזיס

משה קיאָק (בענאַס אירעם)
צבי אייזנמאַנס אין דער נאַכט אויף שמירה: שולד געפילן ביי די
605 לעבן געבליבענע

קולטור געשיכטע

- בנימין נאדעל (ניו-יאָרק)
633 די בונדישע פרעסע און יידיש
- אסתר הורלימאן (ציריך)
649 דער זשענעווער אידישער ארבייטער
- גענאדי עסטרייך (אָקספּאָרד)
661 יידישע פּראָלעטאַרישע קולטור רעוואָלוציע: אַ סטעזשקע אין אַ בלינד געסל
- דובֿ-בער קערלער (אָקספּאָרד)
681 אייזיק זאַרעצקי שרייבט פון סטאַלינאַבאַד (1945)
- ראובן-משה שפיראָ (ניו-יאָרק)
701 יזכור-ביכער איבער יידישע ישובים אין סאָוועטישן ווייסרוסלאַנד און אוקראַינע

זכרונות

- שפרה שטערן קרישטאלקע (מאָנטרעאַל)
725 בלעטלעך פון אַ לערערניס טאָגבוך (טישעוויץ, 1932)
- זלמן ליבינזאָן (ניזשני נאָווגאָראָד)
753 וועגן דעם יידישן פּאַקולטעט אין מאָסקווע
- בלומע קאַץ (סווינציאָן)
773 דאָס יאָר 1937
- מאיר באַנדאַנסקי (לאַנדאָן)
785 לאַנדאַנער יידישע שרייבער
- מרים שמולעוויטש-האַפּמאַן (ניו-יאָרק)
809 די חבלי לידה פונעם יוסף פאַפּ יידישן טעאַטער

רעצענזיעס

- קאַבי ווייצנער (תל אביב)
833 שלום-עליכם אין בילד
- אברהם לוי (תל אביב)
845 בערל רויזן און זיין שאַפן: ליטעראַריש-היסטאָרישע שטודיעס
- דובֿ-בער קערלער (אָקספּאָרד)
857 חוליות: אַ נייער שטאַפּל פון יידישער פּילאָלאָגיע אויף עברית

גענאדי עסטרייך (אָקספּאָרד)
873 נייע סעריע ייוואָ בלעטער: אַ פּילצוזאַגנדיקער פּאַטשאַטעק

הירשע־דוד קאַץ (אָקספּאָרד)
889 דער גורל פון אוריאַל וויינרייכס עזבון: דער ערשטער באַנד פונעם
אַטלאַס און די ראשי פרקים

פון שלמה בירנבוים עזבון

שלמה בירנבוים (טאַראַנטאָ)
925 אַלטע כתב־יִדן אויף יידיש

937 צוועלף בריוו פון שלמה בירנבוים

965 תיקון־טעותן און הוספות

981 וועגן די מחברים